

Päiväys/Datum
25.3.2021Dnro/Dnr
TRAFICOM/99802/06.04.06.02/2021Viite/Referens
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin
tartuntatautilain 58 f §:n mukainen ilmoitus**Päätös ilmoitukseen ja pyyntöön matkustajamäärän väliaikaisesta rajoittamisesta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella**

Asia Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (jäljempänä HUS) on 26.2.2021 ilmoittanut Liikenne- ja viestintävirastolle (jäljempänä myös Traficom), että HUS-alueella on 26.2.2021 todettu täyttyvän tartuntatautilain 58 f §:n edellytykset ja pyytänyt 23.3. antamassaan selvityksessä Traficomia tekemään toimivaltaansa kuuluvan päätöksen matkustajamäärien rajoittamisesta liikennevälineissä alueellaan. HUS-alueeseen kuuluvat Askola, Espoo, Hanko, Helsinki, Hyvinkää, Inkoo, Järvenpää, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Lapinjärvi, Lohja, Loviisa, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Porvoo, Raasepori, Sipoo, Siuntio, Tuusula, Vantaa ja Vihti.

Liikenne- ja viestintäviraston päätös ja perustelut**Päätös**

Liikenne- ja viestintävirasto rajoittaa 27.3.2021 - 25.4.2021 väliseksi ajaksi HUS-alueella tie- ja raideliikenteessä sekä kotimaan meriliikenteessä liikennevälineiden suurinta sallittua matkustajamäärää puoleen siitä suurimmasta matkustajamäärästä, joka on sallittua ottaa liikennevälineeseen. Rajoitus koskee sairaanhoitopiirin alueen rajat ylittävää liikennettä siltä osin kuin liikennöidään sairaanhoitopiirin alueella. Suurimmalla sallitulla matkustajamäärällä tarkoitetaan liikennevälineelle rekisteriin merkittyä suurinta vahvistettua matkustajamäärää.

Virasto toteaa, että alueen tautitilanne on tällä hetkellä vakava, ilmaantuvuus on korkealla tasolla, keskimäärin HUS:in alueella tartuntojen jäljitettävyyks on n. 50 %, paikallisliikenteessä tartunnoille altistuvien tunnistaminen ja jäljittäminen on hyvin haastavaa ja lomakaudella kaukoliikenteen täyttöasteet nousevat. Traficom katsoo, että tartuntatautilain 58 e §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole tässä tautitilanteessa riittäviä. Traficom pitää sen vuoksi perusteltuna, että myös lain viimesijainen keino, matkustajamäärän rajoittaminen, otetaan käyttöön.

Tie- ja raideliikennettä sekä kotimaan meriliikennettä rajoitetaan kaikissa yli kymmenen henkilön liikennevälineissä. Rajoitus koskee sekä kaikille avointa, että rajoitetulle asiakasryhmälle suunnattua niin kutsuttua suljettua liikennettä.

Arkipäivisin rajoitus ei kuitenkaan koske vuonna 2008 syntyneitä ja sitä nuorempia matkustajia. Jos yläkoulut palaavat lähiopetukseen, rajoitus ei koske arkipäivisin myöskään yläkouluikäisiä eli 2005 syntyneitä tai sitä nuorempia matkustajia. Rajoituspäätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Rajoitus ei koske lentoliikennettä eikä kansainvälistä meriliikennettä. Tie- ja rai- deliikenteessä rajoitus ei koske yöjunien makuuhyttejä eikä muita vastaavia järjestelyjä, joissa liikenneväline tai sen osa on vain samaan talouteen kuuluvien henkilöiden käytössä, koska sitä ei pidetä tartuntojen leviämisen estämiseksi välttämättömänä.

Kuljetuspalvelun tarjoajien tai tämän toimeksiannosta toimivien liikennöitsijän on selkeästi havaittavilla ja valvottavilla järjestelyillä varmistettava matkustajamäärän rajoittaminen päätöksessä todetun mukaiseksi.

Mikäli edellytykset päätöksen voimassaoloon eivät enää täyty, päätös kumotaan.

Asian valmistelu

Traficom vastaanotti 26.2.2021 HUS:n ilmoituksen siitä, että sairaanhoitopiirin alueella täyttyvät tartuntatautilain 58 f §:n edellytykset ja 23.3.2021 selvityksen osana pyynnön Traficomille tehdä toimivaltaansa kuuluvan päätöksen matkustajamäärien rajoittamisesta liikennevälineissä alueellaan.

Saatuaan HUS:n ilmoituksen, Traficom pyysi ja sai selvityksen seuraavilta tahoilta:

- Helsingin seudun liikenne (HSL) seudun joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena
- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä ELY-keskus) joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena
- Raaseporin kaupunki joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena
- VR Yhtymä
- Finavia Oyj
- Qatar Airways
- Aeroflot
- Air Baltic Corporation
- Helsingin Satama
- Viking Line
- Tallink Silja
- Finnlines
- Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin yhteistyöryhmä

Lisäksi Finnair Oyj:n, Nordic Regional Airlines Oy:n (Norran), OnniBus.comin sekä J. Vainion Liikenne Oy:n aiemmin antamia lausuntoja on hyödynnetty myös HUS-aluetta koskevan päätöksen valmistelussa.

Näiden selvitysten valossa Traficom arvioi tartuntatautilain 58 f §:ssä asetettujen edellytysten täyttymistä.

Tartuntojen ilmaantuvuus sairaanhoitopiirin alueella

HUS:lta 23.3.2021 saadun tiedon mukaan viimeisen 14 päivän ilmaantuvuus oli 343/100 000 asukasta kohden. Positiivisten näytteiden osuus on 4,4%.

Tartuntaketjujen jäljitettävyyks, riski uusien tartuntojen leviämiseen alueella ja arvio tautitilanteesta HUS:in alueella

HUS:in alueellisen yhteistyöryhmän 23.3.2021 antamien tietojen perusteella alueella erikoissairaanhoidon tarve on kasvussa. Keskimäärin HUS:in alueella tartuntojen jäljitettävyyks on noin 50 %.

Tilanne Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä (HUS) lähestyy nopeasti epidemian estämisen tavoitteen kannalta kriittistä vaihetta. Myös sairaalahoidon tarve on HUS-alueella kasvanut huomattavasti. Tehohoitokonsortion 20.3.2021 raportin mukaan HUS:n normaalisti käytössä olevasta tehohoidon kapasiteetista jo 40% kuluu covid-19-potilaiden hoitoon. HUS:n mallinnuksen mukaan sairaala- ja tehohoidon tarve kasvaa noin 25–30 % seuraavan kahden viikon ennustejakson kuluessa.

Tapausmäärän kasvuvauhdin takia kiireetöntä hoitoa on jo jouduttu supistamaan. HUS on siirtänyt useita potilaita hoitoon muiden sairaanhoitopiirien tehosastoille. Jos nykyinen hoidon tarpeen kasvuvauhti jatkuu, HUS on 22.3.2021 arvioinut, että erikoissairaanhoidon kantokyky ylittyy kuukauden kuluttua 60 % todennäköisyydellä, vaikka otetaan huomioon aivan viime päivinä havaittu tartuntojen määrän tasaantuminen.

HUS:in arvio matkustajamäärien välttämättömyydestä

HUS on 23.3.2021 antamassaan selvityksessä todennut, että matkustajamäärät näyttävät olevan selvästi tartuntatautilain 58 f §:n rajan alla. HUS:in näkemyksen mukaan ei voida siten pitää ilmeisenä sitä, että tartuntatautilain 58 e §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet (mm. matkustusväljyydestä huolehtiminen ja toimintaohjeiden antaminen matkustajille) eivät ole riittäviä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella.

HUS on selvityksessään kuitenkin ilmaissut huolensa joukkoliikenteen ruuhkaisuuden aamu- ja iltapäivävuorojen täyttöasteesta. Ruuhkaisimmilla vuoroilla suurimman sallitun matkustajamäärän rajoittaminen on perusteltua. Suurinta sallittua matkustajamäärää ei kuitenkaan HUS:in mukaan voida rajoittaa ilman lisävuoroja. Suurimman sallitun matkustajamäärän rajoittaminen ilman korvaavaa liikennöintimäärän lisääntymistä saattaa johtaa HUS:in henkilöstön poissaolojen lisääntymiseen sekä jopa sairaanhoidossa sovittujen toimenpiteiden aloituksen viivästymiseen tai peruuntumiseen. Valitsevassa pandemiatilanteessa työmatkaliikenteen mahdollisesti aiheuttamat ongelmat terveydenhuollon järjestämiseen on vältettävä kaikin keinoin.

HUS:in mukaan covid-19-tartuntatilanne on alueella edelleen vaikea, joskin viikkoitaisten (viikot 10 ja 11) tartuntamäärien nousu näyttäisi tässä vaiheessa pysähtyneen. Tartuntojen lisääntyminen on kuitenkin tapahtunut tartuntatautilain mahdollistamien rajoitusten voimassaollessa. Lisäksi HUS:in uusimman ennusteen (23.3.–12.4.2021) mukaan potilasmäärä HUS sairaaloissa ja hoidossa ole-

vien tehopotilaiden määrä näyttää jatkavan vielä kasvuaan ainakin kahden viikon ajan. Siten HUS katsoo, että kaikki lain sallimat toimenpiteet ja viranomaispäätökset ihmisten kohtaamisten vähentämiseen sekä tartuntamahdollisuuksien minimoimiseen ovat tarpeen ja pyytää Traficomia ryhtymään tartuntatautilain 58 §:n mukaisiin Traficomien toimivaltaan annettuihin toimenpiteisiin.

Matkustajamäärien kehitys

Tie- ja raideliikenne

Saatuksen selvitysten perusteella covid-19-epidemia ja siihen liittyvät yhteiskunnan rajoitustoimet ovat vähentäneet selvästi matkustusta joukkoliikenteessä ja merkittävässä määrin meri- ja lentoliikenteessä.

Helsingin seudun liikenteen (jatkossa HSL) mukaan lähikontakteja voidaan joukkoliikenteessä tällä hetkellä välttää siten, että tartuntariski pysyy erittäin alhaisena. HSL-liikenteessä kapasiteetin täyttöaste on tällä hetkellä noin 15-25 prosentin luokkaa (metro, lähijuna, runkolinjabussi). HSL:ltä saadun selvityksen mukaan ruuhka-aikoina on tilanteita, joissa käyttöaste nousee yli 50 %:n.

Suomenlinnan lautoilla matkustajamäärää on rajattu 75 %:iin jo keväällä 2020.

HSL liikenteen keskimääräisten matka-aikojen ja matkustajamäärien perusteella lähikontaktit ovat tällä hetkellä hyvin vähäisiä. Keskimääräinen matkustusaika on metrossa noin 10 minuuttia, raitiovaunussa noin 9 minuuttia ja lähijunassa sekä runkobussissa noin 14 minuuttia. Joukkoliikennevälineissä keskimäärin vietetty aika on noin 13 minuuttia.

Raaseporin kaupungin järjestämässä joukkoliikenteessä matkustajamäärät ja kuormitusasteet ovat tällä hetkellä pieniä covid-19-epidemiasta johtuen. Tammi- saari-Karjaa-Fiskars linjalla kuormitusaste on vaihdellut alkuvuonna n. 9,5-12,5 % välillä ja Karjaa-Tammisaari-Bromarv linjalla n. 7,5-10 % välillä, liikennöitsijöiden antamiin tietoihin viitaten.

Uudenmaan ELY-keskuksen järjestämässä linja-autoliikenteen matkustajamäärien arvioidaan olevan tällä hetkellä 40–50 % normaalitilannetta vähäisemmät. Suuria täyttömääriä esiintyy erityisesti koululaisia palvelevilla vuoroilla. Niillä matkustajamäärät ovat nyt laskeneet yläkoululaisten siirryttyä etäopetukseen. Ostoliikenne on pyritty lähtökohtaisesti hoitamaan peruspalvelutasolla, poikkeuksena Nurmijärven alueellisen käyttöoikeussopimuksen liikenne, joka on supistettu n. 15–20 % normaalin ajan liikenteeseen verrattuna. Supistukset koskevat pääosin hiljaisen kysynnän aikoja, joissa on kuitenkin huomioitu kriittisimmät vuorotyöläisten matkat, kuten HUS:in Meilahden työntekijät. Matkustajamääriä ja palautteita seurataan. Ruuhka-aikojen osalta on palautettu vuoroja liikenteeseen, jos matkustajien mahdollisuus etäisyyksien pitämiseen on vaarantunut.

VR liikennöi HUS-alueella sekä juna-, että linja-autoliikennettä. Junaliikenne ja kautuu VR:n omaan lähijunaliikenteeseen ja kaukoliikenteeseen sekä VR:n ope- roimaan HSL-liikenteeseen. VR:n huomiot soveltuvat operoinnin näkökulmasta pitkälti myös HSL-liikenteeseen.

Täyttöasteet VR:n kauko- ja lähiliikenteessä ovat keskimäärin 10-30 %. HUS- alueen osalta lähi- ja kaukojunien täyttöasteet ovat olleet keskimäärin lähiliiken- teessä linjoittain 14-29% ja kaukoliikenteessä 28 % Lähiliikenteessä yli 50 %

täyttöasteen ylitykset ovat harvinaisia. Lähiliikenteessä matkat ovat keskimäärin hyvin lyhyitä ja vuorotiheys on suuri.

Kaukoliikenteen päiväjunissa täyttöasteet olivat helmikuussa korkeampia etelän hiihtolomaliikenteessä. Sen ulkopuolisena aikana 50 % ylittäneitä junia oli keskimäärin 7 %. 70% täyttöasteen ylittäneitä päiväjunalähtöjä oli vain 1%. Kaukojunissa 50 % täyttöasteiden ylitykset ajoittuvat pääsääntöisesti päiväjunissa perjantain tai sunnuntain liikenteeseen, yöjunissa tasaisemmin läpi viikon.

Pääsiäisen ympärille sijoittuva lomakausi on kaukoliikenteessä perinteisesti korkean kysynnän aikaa.

HUS:n alueella ajetaan myös yöjunaliikennettä. Yöjunien makuuhytit ovat erillisiä yksiköitä ja VR ei myy pelkkiä makuupaikkoja jaettuihin hytteihin. Makuuhyteistä keskimäärin 58% oli varattu hiihtolomasesongin aikaan helmikuussa 2021. Yöjunien istumapaikkojen keskimääräinen varausaste oli 26 %. Yöjunissa 50 % täyttöasteiden ylitykset ajoittuvat tasaisesti läpi viikon. Hallituksen sulkutoimenpiteet oletettavasti laskevat matkustajamääriä entisestään.

VR-konserniin kuuluva Pohjolan Liikenne operoi linja-autoliikennettä HUS-alueella. Linja-autojen täyttöasteet ovat olleet HSL-liikenteessä HSL:ltä saadun arvon mukaan keskimäärin n. 25-30 % normaaliajan matkustajamääristä. Ruuhkavuoroissa voi olla enemmän matkustajia. Markkinaehtoisessa liikenteessä Länsi-Uudellamaalla täyttöasteet ovat olleet n. 30 % tasolla.

OnniBus.com:n selvitysten perusteella -kaukobussiverkostoa liikennöidään pääreiteillä 89-paikkaisilla 2-kerrosbusseilla, joissa matkustajamäärät ovat tällä hetkellä pieniä, keskimäärin 10-15 matkustajaa. Käteistä rahaa ei ole käytössä. OnniBus FLEX-vuoroilla liikennöidään pienempien matkustajavirtojen reiteillä 1-kerrosbusseilla. Myös Flexin osalta matkustajamäärät ovat tällä hetkellä todella pieniä.

J. Vainion liikenteen selvitysten perusteella voimassa olevan sulkutilan aikana vuorojen kapasiteetista on käytössä noin 10% ja maksimissaan noin 15 %. Koulujen avautuminen lisää matkustajia etenkin seutuliikenteessä. Tällöin voi tulla yli 50% matkustajamäärän ylityksiä.

Lento- ja meriliikenne

Rajat ylittävän liikenteen osalta 27.1.2021 alkaen matkustamista on valtioneuvoston päätöksellä lisäksi rajoitettu siten, että matkustaminen on sallittua vain huoltovarmuusperusteella tai muusta erityisestä perustellusta syystä. Suurin osa työssäkäyntiliikenteestä tai vapaa-ajanmatkustus ei siten ole sallittua.

Helsinki-Vantaan lentoasemalla kaupallisia reittilentoja liikennöi tällä hetkellä 14 lentoyhtiötä (Finnair, Norra, Lufthansa, KLM, Turkish Airlines, Qatar Airlines, AirBaltic, Aeroflot, BlueAir, Belavia, Juneyao Airlines, Flydubai, Japan Airlines ja Budapest Aircraft Service). Liikennöivien lentoyhtiöiden määrä on tällä hetkellä n. 50 % verrattuna vuoteen 2019. Lentoasemalla oli tammi-helmikuun aikana 245 580 matkustajaa, mikä on 92,1% vähemmän kuin vastaavana jaksona vuonna 2019. Liikenteen ja matkustajamäärien ei odoteta kasvavan ennen kuin maahan-tulorajoitukset löysennetään. Helsinki-Vantaan lentoasemalla asematasobussien käyttö minimoidaan ja matkustajamäärää rajoitetaan 40 prosenttiin normaalista määrästä.

Helsinki-Vantaan lentoasema on Suomen ilmailun solmukohta. Lentoyhteyksillä on tärkeä merkitys Suomen huoltovarmuuden kannalta. Matkustajalentojen täyttöasteet ovat alhaisia. Yksittäisillä lennoilla täyttöaste voi olla korkea.

Helsingin Satamasta on matkustajaliikennettä kahdesta terminaalista, Länsiterminaalista ja Katajanokalta, Tallinnaan ja yhdestä terminaalista, Vuosaaresta, Muugaan ja Travemünde. Tukholmaan suuntautuvaa liikennettä ei ole ollut viime kevään jälkeen eikä Eteläsataman terminaalista ole ulkomaan matkustajaliikennettä. Sataman matkustajamäärät ovat n. 90 % vuoden 2019 tasosta. Eriyisesti ovat vähentyneet jalan kulkevat matkustajat. Helsingin Satama toteuttaa hygienia- ja väljyysvaatimuksia sekä vaatii henkilöstöltä ja matkustajilta kasvomaskin käyttöä.

Länsiterminaalista 2:sta liikennöivät Eckerö Line ja Tallink Silja sekä Katajanokan terminaalista Viking Line. Vuosaaren Hansaterminaalista hoitaa matkustajaliikennettä Travemünde Finnlines (500 matkustajaa / alus) ja Muugaan suuntautuvaa matkustajaliikennettä hoitavat Tallink Siljan Sea Wind (260 matkustajaa) ja Eckerö Linen Finbo Cargo (366 matkustajaa). Sea Wind ei ota kyytiin automatkustajia (vain rahtia ja kuljettajat) toistaiseksi 31.12.2021 asti. Finbo Cargolle pääsee ainoastaan moottorikäyttöisessä ajoneuvossa, jolle on varattu paikka etukäteen. Varustamojen matkustajamäärät ovat tällä hetkellä murto-osa suurimmasta sallitusta matkustajamäärästä. Viking Line on rajoittanut vapaaehtoisesti matkustajamäärän enintään 50% suurimmasta sallitusta matkustajamäärästä epidemian aikana. Laivojen matkustajamäärät ovat tällä hetkellä 5-15 % maksimimäärästä. Viron ja Suomen rajoitustoimet vaikuttavat matkustajamääriin laivoilla edelleen negatiivisesti.

HSL liikennöi 5 lautta. Suomenlinnan lautta on HSL:n ainoa liikennemuoto, jossa matkustajamäärää voidaan valvoa ja matkustajamäärää on rajattu keväällä 2020 75 % suurimmasta sallitusta matkustajamäärästä. Suomenlinnaan liikennöi kauppatorilta kolme lautta, joiden suurimmat sallitut matkustajamäärät ovat 350 - 400 henkilöä. Katajanokalta liikennöi yksi lautta, jonka suurin sallittu matkustajamäärä on 200 henkilöä. Matkan pituus on noin 15 minuuttia. Aluksissa on useampi matkustajatila ja ulkotilat matkustajien käyttöön. Hygienia- ja väljyysvaatimukset on toteutettu. Lisäksi Kauppatorin ja Katajanokan lauttaterminaalien odotustilat on suljettu toistaiseksi.

Varsinais-Suomen ELY-keskus tilaa valtakunnallisesti yhteysaluspalvelut saaristolienteeseen. Matkustajilta ei edellytetä ennakkoilmoitusta, matkasta ei peritä maksua eikä matkustajatietoja kerätä. ELY-keskus on tiedottanut yhteysalusliikennettä harjoittavia yrityksiä 23.2.2021 tartuntatautilain muutoksista ja niiden vaikutuksesta liikennöintiin sekä pyytänyt selvityksen tehdyistä toimenpiteistä. Yrityksiltä saadut selvitykset ovat tyydyttäviä hygienia- ja väljyysvaatimusten noudattamisesta. Yhteysaluksissa on otettu vapaaehtoisesti käyttöön myös matkustajamäärien rajoittaminen puoleen suurimmasta sallitusta matkustajamäärästä. ELY-keskus tilaa myös maantielauttaliikenteen, joissa matkat ovat lyhyempiä ja henkilöt ovat yleensä omissa ajoneuvoissaan matkan ajan.

Mahdollisuudet välttää matkustajien välisiä lähikontakteja ja toimijoiden tekemät toimenpiteet

Tie- ja raideliikenne

Toimijoita pyydettiin kuvaamaan selvityksessään mahdollisuuksia matkustaessa välttää lähikontakteja ottaen huomioon kuljetuksen kesto, liikennevälineen rakenne, mahdollisuus matkustajien osastointiin, istuma- ja seisomapaikkojen määrä sekä muut seikat.

Selvitysten perusteella Helsingin seudun liikenteessä lähikontakteja voidaan joukkoliikenteessä tällä hetkellä välttää lyhyiden matka-aikojen ja alhaisten kuormitusten vuoksi. HSL liikenteessä on maskipakko 13.3. alkaen ja maskinkäyttö on noussut yli 90 prosentin. HSL:n matkalippujen tarkastajat ja HSL:n sopimuskumppaneiden järjestyksenvalvojat valvovat maskin käyttöä ja matkalippujen tarkastajat jakavat liikenteessä maskittomille matkustajille maskeja. HSL:n ja VTT:n tutkimuksen mukaan ovien säännöllinen aukaisu yhdessä maskien käytön ja rauhallisen käytöksen kanssa pienentää tartuntariskiä joukkoliikenteessä merkittävästi. HSL on ottanut liikennevälineissä käyttöön kuulutukset, infotekstit sekä tarroitus, joissa matkustajia on ohjattu terveysturvalliseen toimintaan. Kuljettajille suositellaan maskin käyttöä.

Kaikilla metroasemilla ja HSL-alueen juna-asemilla on käsidesejä matkustajien saatavilla ja käsidesien lisähankinta on käynnissä useiden liikennemuotojen osalta. Suomenlinnan lautta on HSL:n ainoa liikennemuoto, jossa matkustajamäärää voidaan valvoa ja siellä matkustajamäärää on rajattu jo keväällä 2020 (75 % matkustajapaikoista). HSL on myös lisännyt metroliikennettä riittävän matkustusväljyyden turvaamiseksi. HSL on hankkinut kaluston tehosiivousta.

Raaseporin kaupungin mukaan liikennöitsijät ovat sitoutuneet noudattamaan THL:n suosituksia, mm. käsidesin tarjoaminen matkustajille. Matkustajia ohjeistetaan estämään tartuntojen leviämistä mm. pitämällä riittävästi etäisyyttä muihin, puhdistamalla käsiä ja käyttämällä kasvomaskeja. Asiakkaiden ja matkustajien käytössä olevia tiloja ja pintoja puhdistetaan tehostetusti, ilmanvaihtoa on vahvistettu. Sivistystoimen oppilaskuljetuksissa ei ole mahdollista ilman lisäkilpailutusta välttää lähikontakteja. Sivistystoimen tilausliikenteessä yli 12-vuotiaiden tulee käyttää maskeja, nuoremmille on suotavaa käyttää maskia.

ELY-keskuksen mukaan linja-autoyrittäjiltä saatujen tietojen perusteella monet lain edellyttämistä hygienia- ja väljyystoimista ovat olleet käytössä jo ennen velvoitettakin, kuten ohjeistit linja-autoissa turvavälien ja kasvomaskeiden pitämiseksi, käsidesit sekä tehostetut puhdistustoimet. Käteismaksuista on luovuttu suurelta osin. ELY-keskus viestii ohjeistuksista omalta osaltaan sekä linja-autoyrittäjille että kuntien joukkoliikenteestä vastaaville henkilöille.

VR-Yhtymä toteaa omassa selvityksessään matkustamisen väljyyteen liittyen, että matkustajamäärien laskusta huolimatta liikennöintiä on tehty kysyntään nähden runsaalla vuoromäärällä ja kalustolla (kaukoliikenteessä noin 75-80 % normaaliajan liikenteestä ja lähijunaliikenteessä normaalilla vuorotarjonnalla). VR:n liikennevälineissä ei ole todettu tartuntatapauksia eikä VR:n henkilökunnalla ole todettu junissa työtehtävissä saatua covid-19-tartuntaa pandemian aikaan. Työaikansa junissa viettävien konduktöörin covid-19-ilmaantuvuus on noin 35 % alle Suomen keskimääräisen tason ja tapaukset kohdistuvat vapaa-ajalle.

Kaukoliikenteen junissa matkustajamääriä pystytään rajoittamaan myyntijärjestelmän avulla ja algoritmi sijoittaa jo lipun oston yhteydessä matkustajat mahdollisimman kauas toisistaan. Kausilippulaiset ja varusmiehet kulkevat kaukoliikenteen junissa ilman paikanvarausta. Konduktööreillä on jossain määrin mahdollisuus valvoa junassa täyttöastetta, etenkin kaukoliikenteessä. Ruuhkien vält-

tämiseksi junaliput on ostettava ennen matkaa ja ruuhkattomille vuoroille myydään edullisempia lippuja. Ravintolavaunut on suljettu 8.3. alkaen kolmeksi viikoksi ja tilaukset toimitetaan omalle paikalle tai hyttiin. HUS:in alueelta ajavat myös VR:n yöjunat. Yöjunien makuuhytit ovat erillisiä, seuruekohtaisia yksiköitä ja niihin voi tilata aterioita. VR ei myy pelkkiä makuupaikkoja jaettuihin hytteihin.

VR on asettanut maskipakon 11.3.2021 ja tällä hetkellä noin 80% asiakkaista käyttää maskia. Kansainvälisten tutkimusten ja Teknologian tutkimuskeskus VTT:n mukaan tartuntariski joukkoliikenteessä on hyvin pieni maskia käytettäessä. Matkustajia on ohjeistettu välttämään ruuhka-aikoja ja sairaana matkustamista. Lisäksi on ohjeistettu yskimis-, aivastus- ja käsihygieniasta sekä turvavälien pitämisestä. Siivoamista on tehostettu ja matkustajille on tarjottu mahdollisuus käsien puhdistamiseen. Vaunujen ilmanvaihtoa on pyritty tehostamaan ja ilma vaihtuu täysin raittiiseen ilmaan keskimäärin 5 minuutin välein.

Pohjolan Liikenteellä on käytössä useita ennakoivia terveysturvallisuustoimia, kuten maskipakko busseissa, käsidesin tarjoaminen ja tehostettu siivous. Pohjolan Liikenteen liikennöinnissä ei ole tähän mennessä todettu yhtään tartuntaketjua.

OnniBus.comin liikenteessä on käytössä maskipakko, matkustajille on tarjolla käsidesiä ja heitä on ohjeistettu monikanavaisesti terveysturvallisuusohjeista. Liput ostetaan pääosin etukäteen verkosta. Vuoroilla on mahdollisuus varata viereinen istumapaikka tyhjäksi. Yhtiö on ohjeistanut henkilöstöä covid-19-turvallisista työskentelytavoista ja laatinut covid-19-riskienhallintasuunnitelman.

Myös J. Vainion liikenteessä on voimassa maskipakko. Terveysturvallisuuteen liittyvää matkustusohjeistusta jaetaan verkossa ja matkustajia ohjeistetaan ostamaan liput verkosta. Siivousta on tehostettu. Matkustajamäärien pienuuden vuoksi yhtiö on arvioinut, että turvavälit toteutuvat jo nykyisellään.

Lento- ja meriliikenne

Selvityksissään lentoyhtiöt ja Finavia ovat tuoneet esiin lentoliikenteessä tehtyjä terveysturvallisuustoimia. Monet lentoyhtiöt ovat edellyttäneet jo viime keväästä alkaen, että matkustamohenkilökunta ja kaikki matkustajat käyttävät kasvomaskia koko lennon ajan. Lentokoneiden säännöllisen desinfiointin osalta noudatetaan Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston EASAn asiassa antamia määräyksiä. Lentokoneiden siivousta on tehostettu ja desinfiointipyyhkeiden ja -ainesten saatavuutta asiakkaiden käyttöön on lisätty.

Väljyyden varmistaminen on huomioitu istuinjärjestelyissä, lentokoneeseen siirtymisessä ja poistumisessa ja mahdollisissa bussikuljetuksissa terminaalien ja lentokoneen välillä. Terveysturvallisuusvaatimusten noudattamista valvotaan tarkkaan sekä lentoaseman tiloissa ennen lennolle nousua, että lennon aikana matkustamossa. Lentokoneiden ilmanvaihto hillitsee tartuntojen leviämistä tutkusti.

Monet lentoyhtiöt ovat vaatineet jo muutaman viikon ajan Suomeen tulevilta matkustajilta negatiivisen testituloksen tai todistusta sairastetusta covid-19-taudista. Lennon aikana mahdollisesti oirehtivat matkustajat eristetään muista matkustajista sekä tarvittaessa ryhdytään muihin toimiin tartunnan rajoittamiseksi. Suomeen ulkomailta saapuvat lentomatkustajat ovat joko käyneet covid-19-testissä ennen matkaa tai heidät testataan Suomeen tullessaan.

Laivaliikenteessä matkustajia ohjeistetaan väljyys- ja hygieniavaatimuksista jo matkan varaustilanteessa. Laivaan nousevilta matkustajilta vaaditaan negatiivista testitodistusta. Terminaaleissa ja laivoilla edellytetään ja valvotaan kasvomaskien käyttöä. Terminaaleissa ja laivoilla muistutetaan käsienpesun, etäisyyksien pitämisen ja kasvomaskien käytön tärkeydestä kuulutuksilla, näyttötauluilla ja kiinteillä opasteilla ja siivousta on tehostettu. Käsidesiautomaatteja on tarjolla yleisillä paikoilla. Laivoilla palvelukonseptit on toteutettu niin, että kohtaamiset ovat minimissä ja mahdollisten kohtaamisten sattuessa välimatkat voidaan säilyttää riittävinä (mm. ravintoloiden asiakasmääriä on rajoitettu ja leikkitilat on suljettu). Matkustajat voivat matkustaa omissa hyteissään ja laivalla on myös muutoin runsaasti tilaa, jossa matkustajat voivat oleskella ilman lähikontaktia muihin matkustajiin.

Laivaa purettaessa matkustajat ohjataan kulkemaan eri reittejä. Vuosaaren satamasta liikennöivien Eckerö Linen ja Tallink Siljan alusten matkustajat tulevat ja poistuvat aluksesta omissa ajoneuvoissaan eikä jalkaisin kulkevia matkustajia kuljeteta. Finnlines on järjestänyt jalan kulkeville matkustajille bussikuljetuksen porttiterminaaliin. Laivaliikenteessä matkustajatiedot ovat jäljitettävissä ja mahdollisia oireilu- ja altistumistilanteita varten on sovitut prosessit.

Arviot matkustajamäärien väliaikaisen rajoittamisen vaikutuksista

Traficom pyysi selvityspyynnössään ottamaan kantaa siihen, miten mahdollisen rajoituksen arvioidaan vaikuttavan alueen liikennepalveluihin ja matkustajien välttämättömiin liikkumistarpeisiin sekä peruspalveluiden toteutumiseen, erityisesti huomioiden huoltovarmuuteen liittyvät seikat.

Tie- ja raideliikenne

Helsingin seudun liikenteen (myöhemmin HSL) mukaan vaatimusta siitä, että palveluntarjoajan tulisi valvonnan kautta varmistaa matkustajamäärän rajoittaminen, ei ole käytännössä mahdollista toteuttaa, koska käytössä ei ole etukäteistä paikanvarausta. HSL:n mukaan matkustajamäärää ei kyetä valvomaan pysäkeillä tai liikennevälineissä.

Matkustajamäärien rajoitukset voivat pahimmillaan johtaa koululaisliikenteessä tilanteisiin, joissa alaikäiset matkustajat joudutaan jättämään pysäkillä odottamaan mahdollisesti pitkänkin ajan päästä tulevaa seuraavaa liikennevälinettä. Kalusto koululaisliikenteessä on mitoitettu sekä teiden kunnon että matkustajamäärän mukaisesti, eikä sitä voida kustannustehokkaasti tai nopeilla toimilla lisätä, sillä liikennöitsijöillä on vain rajallinen määrä varakalustoa.

HSL:n mukaan matkustajamäärien rajoitusten käyttöönotto vaarantaisi käytännössä terveyshenkilökunnan ja muun yhteiskunnan toiminnan turvaamisen kannalta kriittisten henkilöiden töihin pääsyn.

Raaseporin kaupungin mukaan matkustajamäärien rajoittaminen saattaa johtaa isompien autojen käyttämiseen kuin olisi normaalisti tarpeen ja vuorojen lisäostoihin, riippuen rajoitusten ankaruudesta. Se voi myös lisätä markkinaehtoisten vuorojen lakkautuksia, sekä nostaa joukkoliikenteen kustannuksia.

Uudenmaan ELY-keskuksen mukaan matkustajamäärän rajoittaminen kohdistuisi todennäköisesti suurelta osin koululaisia kuljettaviin vuoroihin. Tämä vaarantaa lakisääteisten palveluiden tarjoamisen ja lisää kunnille aiheutuvia kustannuksia. Koululaisvuorojen matkustajamäärien rajoittamisen tarkoituksenmukaisuutta on

hyvä harkita myös siksi, että vuoroissa kulkevat oppilaat menevät kuitenkin samoihin kouluihin ja monet tapaavat myös vapaa-ajallaan.

ELY-keskuksen mukaan matkustajamäärien rajoittamisen toteutus vaatisi monen käytännön ongelman ratkaisemista ja tarkempaa ohjeistusta. Kuljettajan on lähes mahdoton pitää ajonsa aikana lukua matkustajamäärästä ja tarvittaessa tehdä ratkaisuja ei kyytiin otettavien matkustajien osalta. Varman päälle pelaminen puolestaan johtanee markkinaehtoisien liikenteen lakkautuksiin entisestään, mikä puolestaan heikentää yritysten mahdollisuutta epidemiasta selviämiseen ja lisää ELY-keskuksen ja kuntien kustannuksia lisääntyvän ostoliikenteen myötä. ELY-keskuksen mukaan lisäkustannusten korvaaja on epäselvä, sillä suurimmassa osassa olemassa olevia sopimuksia ei tällaiseen tilanteeseen ole osattu varautua. Nyt käynnissä olevien tarjouskilpailuiden osalta ELY-keskus on tarkentanut sopimusehtoja terveysturvallisuuden paremman huomioimisen edistämiseksi.

VR-Yhtymän mukaan matkustajamäärän rajoitukset tarkoittaisivat käytännössä junaliikenteessä paikkatarjonnan supistamista, liikennöintivurojen ja reittiverkoston karsimista, tuotantokustannusten nousua ja henkilöstövaikutuksia. Muutosten tekninen ja käytännön toimeenpano aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia.

VR-Yhtymän mukaan kaukojunaliikenteessä rajoitus heikentäisi kannattavuutta ja todennäköisesti johtaisi osittaiseen liikenteen lakkauttamiseen kannattamattomana. Erityisesti yöjunien makuuvaunuhyttien rajoituksilla olisi merkittävä negatiivinen vaikutus liiketoimintaan.

Lisäksi matkustajamäärien rajoittaminen vaikuttaa heikentävästi VR-Yhtymän mukaan välttämättömään työ- ja asiointimatkustukseen. HUS-alueen matkustajamäärien rajoittamisella olisi huomattava vaikutus pendelöintiin sekä alueen sisällä että laajemmin Uudenmaalla ja Uttamaata ympäröivissä maakunnissa, sillä julkiseen liikenteeseen tukeutuva liikkuminen on eteläisessä Suomessa muuta maata yleisempää. VR-Yhtymä toi esiin lisäksi valvonnan haasteet ja kustannusvaikutukset etenkin lähijunaliikenteessä, jossa ei ole henkilökuntaa.

VR-Yhtymä harjoittaa linja-autoliikennettä HUS-alueella Pohjolan Liikenne Oy:n omistajana. Mikäli täyttöasterajoitus astuisi linja-autoliikenteessä voimaan, VR-Yhtymän mukaan syntyisi todennäköisesti suosituimmilla linjoilla tilanteita, joissa linjan loppupäiden yksittäisiltä pysäkeiltä ei voitaisi ottaa matkustajia kyytiin. Ongelma korostuisi erityisesti markkinaehtoisessa liikenteessä, jossa vuoromääriä on taloudellisen pakon edessä harvennettu. Rajoitustoimet voisivat johtaa myös riskitilanteisiin erityisesti harvemmin liikennöidyillä alueilla Länsi-Uudellamaalla, kun esim. koululaiset tai muut heikommassa asemassa olevat eivät pääsisi kyytiin liian täyden ajoneuvon vuoksi.

VR-Yhtymän mukaan Uudenmaan linja-autoliikenne on yhteiskunnan kriittisten toimintojen näkökulmasta keskeinen toiminto, jonka toimintaedellytyksiä on joukkoliikenteen toimintakyvyn kannalta haitallista rajoittaa.

OnniBus.comin selvitysten mukaan yhteiskunnan muut rajoitus- ja sulkutoimienpiteet ovat vähentäneet matkustajamääriä dramaattisesti. Rajoitukset voivat johtaa nyt tilanteeseen, jossa Suomesta loppuu useilta reiteiltä markkinaehtoinen kaukobussiliikenne. OnniBus.com on ainoa kaukobussiverkosto, joka tarjoaa pyörätuolimatkustajille mahdollisuuden liikkumiseen. Rajoitustoimista ja tukimallin puuttumisesta johtuvat reittien lakkautukset johtaisivat näiden erityisryhmien liikkumismahdollisuuksien loppumiseen.

J. Vainion liikenteen arvion mukaan rajoituksilla olisi jonkun verran vaikutusta liikennepalvelun järjestämiseen lisääntyneiden kustannusten myötä, mikäli mm. valvontaa ja lisääutopäivystystä jouduttaisiin järjestämään. Yhtiön mukaan tällä voisi olla jonkun verran vaikutusta välttämättömiin liikkumispalveluihin, huoltovarmuuden ylläpitämiseen ja sairaanhoitopiirin työmatkaliikenteeseen.

Lento- ja meriliikenne

Lentoyhtiöt eivät ole lausunnoissaan erikseen ottaneet kantaa matkustajamääräkehitykseen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella. Yleisenä huomiona lentoyhtiöt ovat todenneet, että matkustajamäärän rajoittaminen tekee liiketoiminnasta nopeasti kannattamatonta. Viranomaispäätösperusteinen matkustajamäärän rajoittaminen aiheuttaisi painetta reittiverkoston karsimiseen ja palvelujen supistamiseen.

Helsingin Satama katsoo, että covid-19-epidemian rajoittamiseksi tehtyjen tehostettujen toimien vuoksi ei tällä hetkellä ole erityistä tarvetta matkustajamäärien rajoittamiselle. Lisäksi viime aikaiset testitulokset satamaan saapuvien matkustajien osalta ovat osoittaneet, että sataman kautta ei ole tullut merkittävästi covid-19-virusta tai sen muunnoksia vaan matkustajilta saadut positiivisten testitulosten määrät ovat selvästi kansallista keskiarvoa pienemmät.

Helsingin sataman kautta liikennöivät Tallink Silja, Eckerö Line ja Finnlines katsovat, että matkustaja-aluksilla on jo tehty merkittäviä ja todistetusti tehokkaita toimia covid-19-tartuntojen leviämisen estämiseksi eikä matkustajakapasiteetin rajoituksille ole perustetta.

Suomenlinnan liikenne Oy arvioi, että lisäkaluston käyttöönottamista joudutaan harkitsemaan, jos rajoitus tulee voimaan.

Keskeiset säännökset

Tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (147/2021) on annettu Liikenne- ja viestintävirastolle toimivalta antaa päätös matkustajamäärien väliaikaisesta rajoittamisesta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi, mikäli lain 58 f §:n ehdot täyttyvät:

Jos on ilmeistä, että 58 e §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, Liikenne- ja viestintävirasto voi tehdä päätöksen, jolla rajoitetaan edellä 58 e §:n 1 momentissa tarkoitettun kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän suurinta sallittua matkustajamäärää, joka voidaan ottaa liikennevälineeseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos:

1) sairaanhoitopiirin alueella 14 viimeisimmän päivän, jolta tieto on saatavilla, aikana todennettujen tartuntojen ilmaantuvuus 100 000 asukasta kohden on vähintään 25; ja

2) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella.

Sairanhoitopiirin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettun

tilanteen olemassaolosta tai perustellusta uhasta tilanteen syntymiselle alueellaan.

Liikenne- ja viestintävirasto saa päätöksellään velvoittaa rajoittamaan matkustajamäärää enintään puoleen siitä suurimmasta matkustajamäärästä, joka on sallittua ottaa liikennevälineeseen. Päätös saa koskea vain liikennevälineitä, joita käytetään yli 10 henkilön samanaikaiseen kuljetukseen.

Liikenne- ja viestintäviraston on päätöstä tehdessään ja matkustajamäärän rajoitusta arvioidessaan otettava huomioon:

- 1) tartuntojen ilmaantuvuus alueilla, joilla liikennöinti pääosin tapahtuu ja joista matkustajia voidaan ottaa kyytiin;*
- 2) mahdollisuudet välttää matkustajien välisiä lähikontakteja ottaen huomioon kuljetuksen kesto, liikennevälineen rakenne, mahdollisuus matkustajien osastointiin, istuma- ja seisomapaikkojen määrä sekä muut seikat, jotka vaikuttavat matkustajien sijoittumiseen liikennevälineessä; ja*
- 3) kuljetuspalvelun tarjoajien tai näiden toimeksiannoista toimivien liikennöitsijöiden 58 e §:n mukaisesti toteuttamat toimenpiteet matkustajien välisten lähikontaktien rajoittamiseksi, 24 §:n mukaisesti mahdollisten altistuneiden jäljittämiseksi tarvittavien tietojen saatavuuden varmistaminen henkilökohtaisen paikkavarauksen perusteella, kasvosuojusten käyttäminen ja muut alueellisesti käytössä olevat keinot taudin leviämisen estämiseksi.*

Tämän pykälän nojalla annettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Edellä 58 e §:ssä tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän on selkeästi havaittavilla ja valvottavilla järjestelyillä varmistettava matkustajamäärän rajoittaminen päätöksessä todetun mukaiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos edellytykset päätöksen voimassaoloon eivät enää täyty.

58 e § (19.2.2021/147)

Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan ja tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän, jolla on toimipaikka Suomessa tai joka on muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä tai jonka liikennöimän palvelun lähtö- tai saapumipaikka on Suomessa tai jonka palvelu kulkee Suomen kautta, on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava siitä, että:

- 1) liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitetut tilat ja pinnat puhdistetaan säännöllisesti ja puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään riittävän hygieniatason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi sekä siitä,*

että muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä noudatetaan; ja

2) matkustajille tarjotaan mahdollisuus riittävän hygieniatason ylläpitämiseen liikennevälineessä sekä annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista, kasvosuojusten käyttämistä ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä liikennevälineessä koskevat toimintaohjeet.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien yksityiskohdista.

Hallituksen esityksessä (HE 245/2020 vp) ohjeistetaan rajoituspäätösten tekemistä muun muassa seuraavasti:

Alueellisen päätöksenteon tulee perustua viikoittain päivittyvään epidemiologiseen tilannekuvaan, epidemian vaihearvioon ja muuhun asiantuntijatietoon, jota alueelta saadaan. Päätökset on perusteltava alueen tarpeilla, ja niissä on kuvattava kokonaisarviointi toimenpiteiden epidemiologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Velvoitteet ja rajoitukset perustuisivat hygienian ylläpitoon ja fyysisten kontaktien välttämiseen. Samanaikaisesti pyritään minimoimaan elinkeinonharjoittajille aiheutuvat haitat, joilla on suoraan vaikutusta myös työllisyyskehitykseen. Päätökset on perusteltava alueen tarpeilla, ja niissä on kuvattava kokonaisarviointi toimenpiteiden epidemiologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Koronavirustartuntojen leviämisen estämisen lisäksi sääntelyn tavoitteena olisi toteuttaa elinkeinonharjoittajan näkökulmasta hallinto-oikeudellista lievimmän haitan periaatetta siten, että elinkeinonharjoittajille enemmän velvoitteita asettavat keinot olisi porrastettu ja toimintaan eniten puuttuvat toimet olisivat aina viimesijaisia.

Päätöksessä olisi pyrittävä kuvaamaan yleisellä tasolla niitä toimenpiteitä, joilla luodaan edellytyksiä lähikontaktien välttämiseksi. Päätöstä tehdessä olisi arvioitava päätöksen vaikutuksia myös työmatkaliikenteeseen ottaen huomioon, että väljyyden lisääminen esimerkiksi kalustoa lisäämällä ei ole useissakaan tilanteissa, kuten junaliikenteessä, vaihtoehto. Liikenne- ja viestintävirasto hyödyntäisi arvioinnissaan asiantuntemustaan tunnistuen erilaisten liikennevälineiden tekniset yksityiskohdat ja rakenteet, jotka voisivat mahdollistaa esimerkiksi matkustajien osastoinnin, seisomapaikkojen määrän rajaamisen sekä muut tekijät, jotka vaikuttavat matkustajien asettumiseen liikenneväliseen niin, että lähikontakteja voitaisiin ehkäistä.

Perustelut

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä 23.3.2021 saadun tiedon mukaan viimeisen 14 päivän ilmaantuvuus koko HUS-alueella oli 343/100 000 asukasta kohden. Sairaanhoitopiirin 23.3.2021 antaman selvityksen mukaan tällä hetkellä keskimäärin noin 50 %:ssa tartunnoista tartunnan alkuperä tunnetaan.

HUS:in mukaan covid-19-tartuntatilanne on alueella edelleen vaikea. HUS:in uusimman ennusteen (23.3.–12.4.2021) mukaan potilasmäärä HUS-sairaaloissa ja hoidossa olevien tehopotilaiden määrä näyttää jatkavan vielä kasvuaan ainakin kahden viikon ajan. HUS katsoo selvityksessään, että kaikki lain sallimat toimenpiteet ja viranomaispäätökset ihmisten kohtaamisten vähentämiseen sekä tartuntamahdollisuuksien minimoimiseen ovat tarpeen ja pyytää Traficomia

ryhtymään tartuntatautilain 58 § mukaisiin Traficomın toimivaltaan annettuihin toimenpiteisiin.

Lentoliikenteen ja kansainvälisen meriliikenteen rajoitusten välttämättömyyden arviointi

Ottaen huomioon lentoliikenteessä matkustajien ohjaamisesta, maskinkäytöstä ja istumajärjestelyistä saadut selvitykset sekä ilmanvaihdon tekninen toteutus, ja näiden toimien tehokkuutta tukevat kansainväliset tutkimukset, Traficom ei pidä välttämättömänä matkustajamäärän rajoittamista lentoliikenteessä.

Kansainvälisen meriliikenteen matkustajamäärät ovat alle puolet suurimmista sallituista matkustajamääristä, hygienia- ja väljyystoimet on otettu kattavasti käyttöön ja mahdollisesti altistuneiden jäljittämiseksi voidaan hyödyntää matkustajaluetteloita. Lisäksi asiassa on otettu huomioon, että rajat ylittävissä meriliikenteessä on voimassa Valtioneuvoston 27.1.2021 asettamat rajoitukset. Traficom ei katso tämän johdosta perustelluksi rajoittaa matkustajamääriä kansainvälisessä meriliikenteessä.

Tie- ja raideliikenteen sekä kotimaan meriliikenteen rajoitusten välttämättömyyden arviointi

Tie- ja raideliikenteen toimijoilta saatujen selvitysten mukaan tartuntatautilain 58 e §:n mukaisia ensisijaisia hygienia- ja väljyystoimenpiteitä sekä muita toimenpiteitä kuten kasvomaskisuosituksia on toteutettu varsin kattavasti.

Matkustajamäärät ovat pysyneet keskimäärin alhaisella tasolla, mutta paikallisliikenteessä yksittäisillä vuoroilla on voitu havaita yli 50 %:n täyttöasteita. Kaukoliikenne on puolestaan perinteisesti esimerkiksi pääsiäisen ympärille ajoittuvan lomakaudella korkean kysynnän aikaa.

Kotimaan meriliikenteessä, kuten esimerkiksi Suomenlinnan lautalla, matkustajamäärät nykyisellään ylittävät ajoittain puolet liikennevälineen suurimmasta sallitusta kapasiteetista ja liikenteessä ei ole käytettävissä matkustajaluetteloita.

Matkustajamäärien rajoittamisella on lukuisia negatiivisia vaikutuksia: liikkumisen mahdollisuuteen erityisesti niillä henkilöillä, joilla ei ole käytössään henkilöautoa, liikennöitsijöiden ja muiden toimijoiden talouteen ja alueen talous- ja yrityselämään muutoinkin.

Traficom toteaa, että alueen tautitilanne on tällä hetkellä vakava, keskimäärin HUS:in alueella tartuntojen jäljitettävyyks on alle 50 %, ilmaantuvuus on korkealla tasolla, paikallisliikenteessä tartunnoille altistuvien tunnistaminen ja jäljittäminen on hyvin haastavaa ja lomakaudella kaukoliikenteen täyttöasteet nousevat. HUS on selvityksessään katsonut, että kaikki lain sallimat toimenpiteet ja viranomaispäätökset ihmisten kohtaamisten vähentämiseen sekä tartuntamahdollisuuksien minimoimiseen ovat tarpeen.

Traficom katsoo, että tartuntatautilain 58 e §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole tässä tautitilanteessa riittäviä. Traficom pitää sen vuoksi perusteltuna, että myös lain viimesijainen keino, matkustajamäärän rajoittaminen, otetaan käyttöön. Rajaamalla liikennevälineiden matkustajamäärän korkeintaan puoleen sallitusta voidaan omalta osaltaan torjua epidemian leviämistä. Traficom arvioi nyt vallitsevassa tautitilanteessa, että rajoitustoimet ovat oikeutettuja haittavaikutuksista huolimatta.

Rajoitus koskee sairaanhoitopiirin alueen rajat ylittävää liikennettä siltä osin kuin liikennöidään sairaanhoitopiirin alueella. Nyt päätöksen kohteena olevan sairaanhoitopiirin alueelle ja alueelta suuntautuu liikennettä, jossa sairaanhoitopiirin alueelta kyytiin nousseiden matkustajien määrä suhteessa ulkopuolelta nousseiden matkustajien määrään saattaa vaihdella suuresti matkan eri vaiheissa. Koska pääkaupunkiseudulla on valtakunnallisesti merkittäviä

liikenteen solmukohtia, on tällä päätöksellä HUS-aluetta laajakantoisempia vaikutuksia.

Lain 58 f § koskee sekä kaikille avointa että rajoitetulle asiakasryhmälle suunnattua niin kutsuttua suljettua liikennettä. Pykälän mukaan rajoituspäätös ei saa kuitenkaan estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään. Lakisääteisiin palveluihin ovat oikeutettuja monet erityisryhmät.

Suuri lakisääteisiin palveluihin oikeutettu matkustajaryhmä ovat koululaiset. Koululaiskuljetuksiin oikeutettuja matkustajia, kuten muita erityisryhmien edustajia, voi olla kohtuuttoman hankalaa erottaa muista joukkoliikennettä käyttävistä matkustajista, eikä vastuuta tästä tunnistamisesta voi jättää kuljettajalle. Traficom pitää päätöksen soveltamisen selkeyden vuoksi tarkoituksenmukaisena jättää suoraan matkustajamäärärajoituksen ulkopuolelle arkipäivisin alakoululaiset, eli vuonna 2008 syntyneet ja sitä nuoremmat matkustajat. Tällä hetkellä yläkoululaiset ovat etäopetuksessa. Yläkoululaisten palatessa lähiopetukseen on perusteltua jättää myös heidät arkisin matkustajamäärärajoituksen ulkopuolelle. Tämä tarkoittaa siis vuonna 2005 syntyneitä ja sitä nuorempia matkustajia.

Erytisryhmien, kuten koululaisten, lakisääteisten palveluiden turvaamistarpeen johdosta suurin sallittu matkustajamäärä saattaa tällaisesta välttämättömästä syystä hetkellisesti ja tilapäisesti ylittyä. Näistä tilanteista aiheutuvan kohoavan altistumisriskin minimoimiseksi on erityisen tärkeää painottaa hygieniatoimia, kuten maskinkäyttöä ja käsien puhdistusta.

Saadun selvityksen mukaan yöjunien makuuhytit ovat erillisiä yksiköitä ja VR ei myy pelkkiä makuupaikkoja jaettuihin hytteihin. Näin ollen makuuhyttien matkustajamäärien rajoittaminen ei ole välttämätöntä covid-19 epidemian leviämisen estämiseksi. Vastaavasti ei ole välttämätöntä estää muita järjestyjä, joissa liikenneväline tai sen osa on vain samaan talouteen kuuluvien henkilöiden käytössä.

Yhteenvedo

Traficom arvioi, että alueen tautitilanne on tällä hetkellä niin vakava, että on välttämätöntä ottaa käyttöön myös lain viimesijaisen keino eli matkustajamäärän rajoittaminen edellä päätöksessä kuvatuin tarkennuksin. Rajoittamalla liikennevälineiden matkustajamäärä korkeintaan puoleen sallitusta voidaan omalta osaltaan torjua epidemian leviämistä.

Asianosaisen kuuleminen

Ottaen huomioon kuljetuspalvelun tarjoajien ja liikennöitsijöiden huomattavan suuren määrän, Traficom ei ole kuullut kaikkia asianosaisia hallintolain 34 §:n 1 momentissa edellytetyllä tavalla. Täyttääkseen hallintolain 31 §:n mukaisen selvittämisvelvollisuutensa Traficom on pyytänyt erikseen selvitystä päätöksessä mainituilta tahoilta, joiden joukossa on niin markkinaehtoisien liikenteen, julkisesti tuetun liikenteen kuin liikenteen järjestämisestä vastaavien viranomaisten edustajia kuin myös terveysturvallisuuden asiantuntijoita.

Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukainen kuuleminen olisi saattanut vaarantaa tämän päätöksen tarkoituksen toteutumisen, ja siitä johtuva viivästyminen olisi saattanut aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle ja yleiselle turvallisuudelle, minkä vuoksi hallintolain (434/2003) 34 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla asia on ratkaistu ilman kuulemista.

Lisätietoja

Lisätietoja asiasta antaa tarvittaessa
Jarkko Saarimäki

ylijohtaja
p. 040 836 0397
jarkko.saarimaki@traficom.fi

Sovelletut säännökset

Tartuntatautilaki (1227/2016) 58 e §, 58 f §, 90 § ja 91 §

Hallintolaki (434/2003) 6 § ja 34 §

Muutoksenhaku

Päätökseen tyytymätön voi valittaa siitä hallinto-oikeuteen. Ohje valituksen tekemiseen on liitteenä.

Täytäntöönpano

Tämä päätös pannaan täytäntöön heti mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta tartuntatautilain 91 §:n 1 momentin nojalla.

Kirsi Karlamaa
pääjohtaja

Jarkko Saarimäki
ylijohtaja

Liitteet

Valitusosoitus